

POMOCNÉ VĚDY HISTORICKÉ

Tematická oblast	Paleografie – druhy písma
Datum vytvoření	1. 12. 2012
Ročník	6. ročník osmiletého nebo 1. ročník čtyřletého gymnázia
Stručný obsah	Student se seznámí s vývojem psacích látek, používaných od starověku.
Způsob využití	Výklad je možno využít v kapitole Starověk při výkladu vzniku písma. Druhá možnost je využití v hodinách českého jazyka při probírání látky o středověkém písemnictví.
Autor	Mgr. Michael Dvorský
Kód	VY_32_INOVACE_17_DDVR01

PALEOGRAFIE

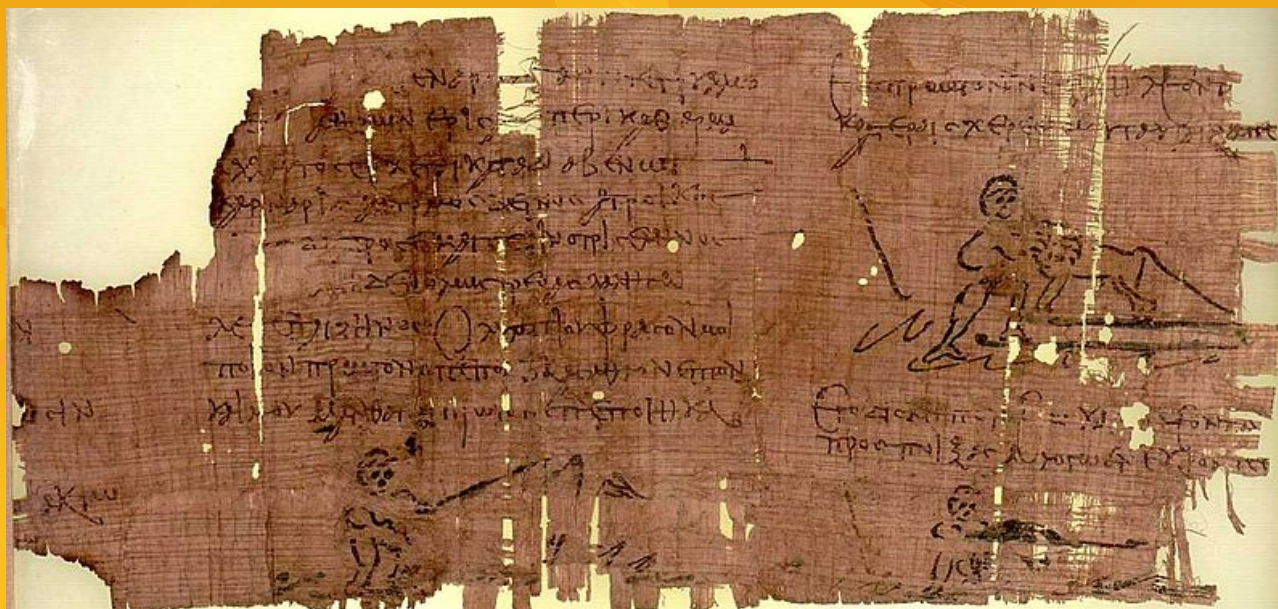
- Paleografie je věda o vzniku, vývoji a používání písma. Název pochází z řeckých slov palaiós – starý a grapho – psát.
- Paleografie analyzuje grafické znaky písma pro správné čtení, určuje stáří a místo vzniku písemnosti a opravuje porušená místa v textu.
- Chronologicky se dělí na paleografii antickou, středověkou a novověkou.

- Paleografie latinská zkoumá písemnosti, psané latinkou.
- Pro naše dějiny je důležitá také paleografie řecká, slovanská (cyrilice a hlaholice) a ruská.

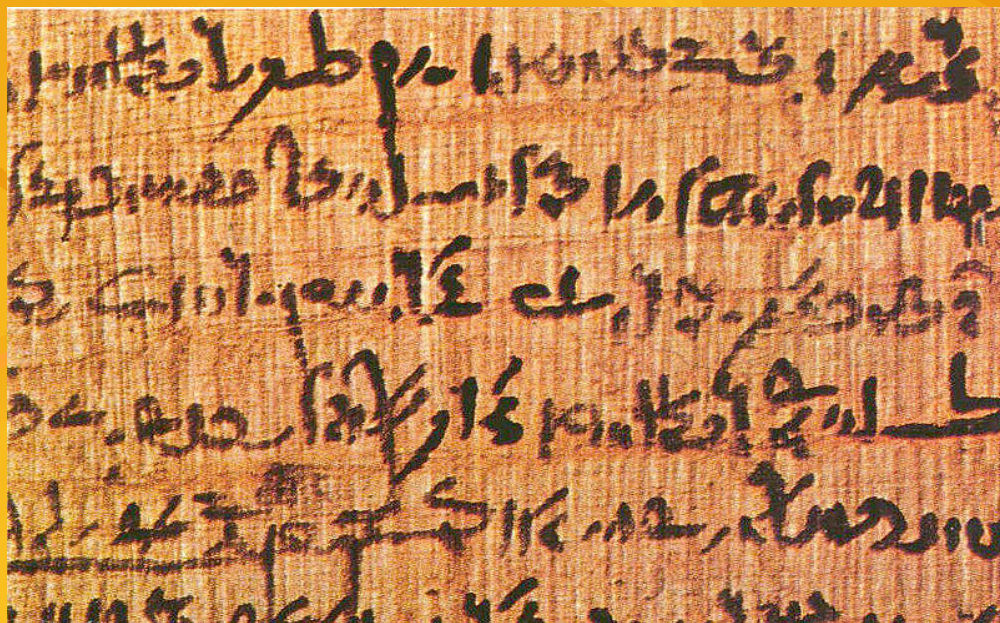
А Б В Г Д Е Ж З И К Л М Н О П Р С
Т У Ф Х Ц Ч Ш Щ Ъ Ы Ь Ї Ю Я Ъ Ы Ж
Ѧ ѧ Ѩ ѩ Ѫ ѫ Ѭ ѭ Ѯ ѯ Ѱ ѱ Ѳ ѳ Ѵ ѵ

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Cyrilice-900.png>

- Psací látky dělíme na
 1. Archeologické – listy, kůra, dřevo, kámen, vypálená hlína, keramika apod.
 2. Paleografické – papyrus, pergamen a papír.

- Papyrus se používal od 4. tisíciletí př. Kr. do 11. století po Kr.
- Papyrus byl stíčen do svitku, na jehož koncích byly dřevěné válečky, na něž se navinoval.

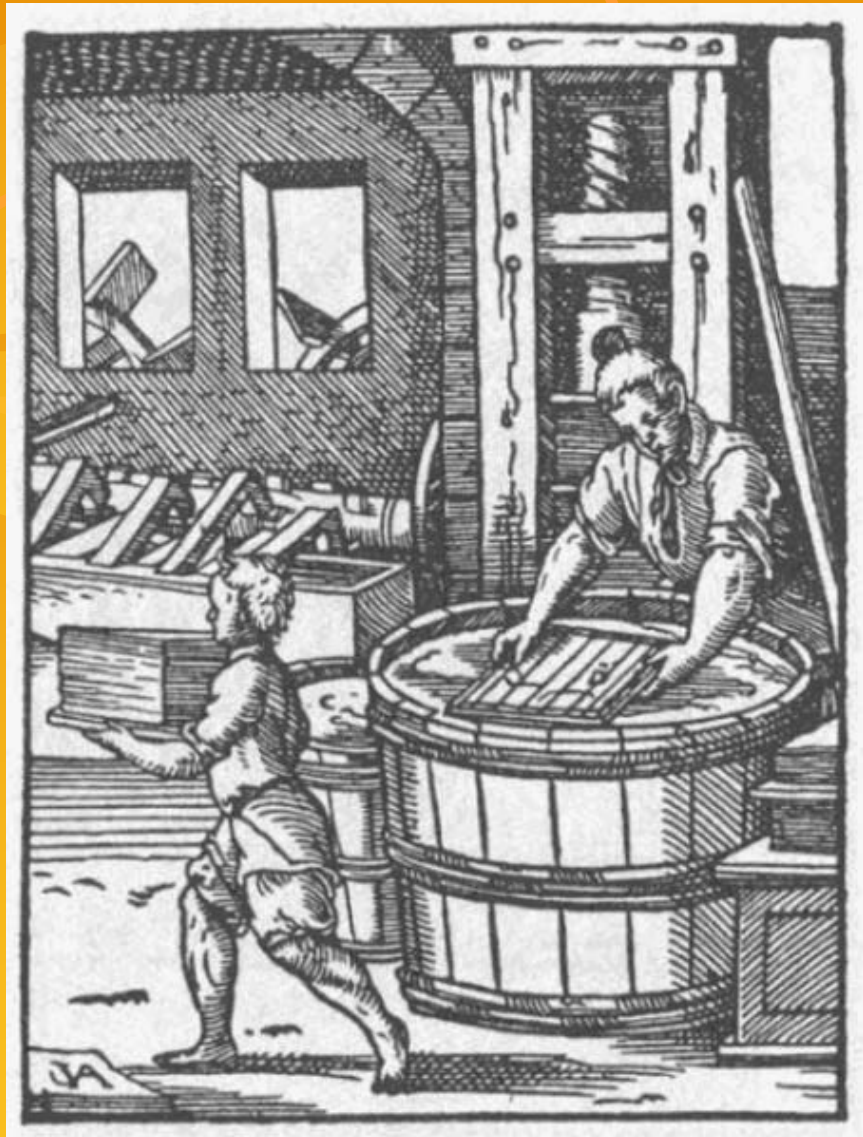
<http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Papyrus.jpg>

- Pergamen začal vytlačovat papyrus v 10. století
- Byl vyráběn tenkých ovčích, kozích a telecích koží. Název souvisí s maloasijským městem Pergamon.

- Papír byl vynalezen v Číně ve 2. století př. Kr.
- Vyráběl se z konopí, morušové kůry a látek.
- Díky Arabům se znalost papíru dostala do Evropy. Ve 13. století se v Itálii objevují první papírny.
- Do 19. století se používal papír hadrový, teprve potom začíná převažovat dřevěná buničina.

Výroba papíru ve středověku

▪ Psací náčiní

Na voskové tabulky se psalo kovovým rydlem ze železa, bronzu, stříbra

Na papyrus, pergamen a papír se používalo pero.

Ve starověku to bylo pero třtinové, ve středověku pero brkové a od 19. století převládá pero kovové.

■ Inkoust

Ve starověku se používá tekutina ze sépií nebo inkoust ze sazí a gumy.

Římané začali požívat přísadu modré skalice a odvaru z dubové kůry. Latinský název - incaustum.

V omezené míře se používala také zlatá a stříbrná.

■ Úkoly

1. Jak se vyvíjely psací látky?
2. Vyráběl se papír vždy ze dřeva?
3. Z jakých přísad je možno namíchat inkoust?